

Výzva k ochraně veřejného zdraví a **omezení dostupnosti alkoholu**

Zdravá společnost je základním předpokladem pro prosperující a udržitelnou budoucnost naší země. Česká republika se však potýká s hrozbou, kterou dlouhodobě přehlíží a schovává za masku společenské přijatelnosti a hrdé tradice – řeč je o alkoholu.

Alkohol škodí lidskému zdraví v jakémkoliv množství, přičemž jeho pravidelná a nadměrná konzumace má obzvláště vážné dopady – výrazně poškozuje zdraví, ohrožuje životy, oslabuje ekonomiku a narušuje budoucnost celé společnosti. Dokud se v Česku neodhodláme k zavedení vysoce účinných politik s reálným pozitivním dopadem a zároveň ponecháváme průmyslu volnou ruku při nastavování pravidel regulace, je naivní očekávat zlepšení stávající situace. Této situaci nemůžeme nečinně přihlížet.

Je nezbytné vytvořit v Česku prostředí, které lidem pomůže žít zdravěji, a upozorňovat na fakt, že **alkohol je škodlivá látka spojená s vážnými zdravotními dopady, včetně zvýšeného rizika rakoviny**. Je na čase, aby se zdraví stalo prioritou i pro naši zemi. Věříme, že prosperující národ je v zájmu nás všech, a zdraví našich občanů nesmí být ohroženo úzkými zájmy několika skupin.

My, níže podepsané organizace, vás vyzýváme, abyste přijali opatření k omezení dostupnosti a propagace alkoholu a svými činy ukázali, že skutečnou prioritou vlády je silná a zdravá společnost.

Česko na cestě nejhoršího scénáře

Co přispívá k tomu, že Česko dlouhodobě obsazuje přední příčky v konzumaci alkoholu?

- **Alkohol je levný a snadno dostupný** pro každého, včetně nejzranitelnějších skupin obyvatel.
- **Prodej alkoholu není výrazně regulován** – lze ho koupit prakticky kdekoliv, od benzínových pump až po obchody poblíž škol a dětských hřišť, a prakticky kdykoliv, od piva ke snídani až po spontánní nákupy ve 4 ráno.
- **Reklama na alkohol je všudypřítomná** ve veřejném prostoru, médiích i během sportovních a kulturních akcí, kde se pohybují děti.
- **Společenské normy pití alkoholu podporují**, zatímco rozhodnout se nepít je vnímáno jako neobvyklé.

To, co na jedné straně přináší zisky úzké skupině hráčů, má závažné dopady na celou naši společnost. Levný a snadno dostupný alkohol, intenzivní reklama a společenský tlak vytvářejí prostředí, které podporuje akceptaci pití alkoholu – s ničivými následky pro zdraví, ekonomiku i mezilidské vztahy.

Dopady současné situace – společnost na hraně

- **Zdravotní dopady**^{1,2}: V Česku ročně v souvislosti s konzumací alkoholu zemře **6–7 tisíc osob**, což představuje přibližně 6 % všech úmrtí. Mezi nejčastější příčiny patří cirhóza jater, rakovina, kardiovaskulární onemocnění a také duševní poruchy, včetně depresí a úzkostí spojených s alkoholem. Tisíce hospitalizací ročně jsou přímým důsledkem nadměrného pití, a zdravotní systém je neustále přetěžován.
- **Ekonomické dopady**^{1,3,4,5}: Zatímco na spotřební dani z alkoholických nápojů v roce 2023 stát získal cca 14 miliard, ekonomické ztráty spojené s konzumací alkoholu dosahují podle odhadu na datech z roku 2021 **43,4 miliard korun ročně**. S přihlédnutím k predikci vývoje mezd a spotřeby pak kvalifikovaný odhad nákladů pro rok 2025 činí okolo 50,7 miliard. Jedná se o přímé výdaje na zdravotní péči i nepřímé ztráty způsobené sníženou produktivitou, absencemi v práci a invaliditou. Konzumace alkoholu je spojena s nižším pracovním výkonem, což oslabuje konkurenceschopnost naší ekonomiky a zatěžuje veřejné rozpočty.
- **Sociální dopady**^{6–10}: Alkohol ničí rodiny a vztahy. Každý rok jsou evidovány případy domácího násilí spojeného s alkoholem. Děti vyrůstající v prostředí, kde je alkohol běžnou součástí života, jsou více vystaveny riziku závislosti v dospělosti. Mladiství jsou pod neustálým tlakem společnosti a reklam, že pít je normální, což zvyšuje pravděpodobnost, že se u nich vyvine závislost v pozdějším věku.

Pokud nezasáhneme, počet úmrtí a nemocí bude dál růst, stejně jako náklady na zdravotní péči a ztrátu produktivity. Naše země bez zdravých občanů nemůže růst ani prosperovat.

Doporučení pro Českou republiku

Zkušenosti z jiných zemí ukazují, že účinné politiky regulace alkoholu mají reálné pozitivní dopady na zdraví populace a zároveň prospívají ekonomice. Země, které se rozhodly zvýšit cenu alkoholu, omezit jeho dostupnost a regulovat reklamu, jako například Švédsko^{11–12}, Litva^{13–15}, Irsko¹⁶ nebo Finsko^{17–19}, zaznamenaly snížení spotřeby alkoholu, zlepšení veřejného zdraví a pokles souvisejících nákladů.

Česká republika nemůže ignorovat realitu, ve které se nachází. Na základě osvědčených zahraničních postupů navrhneme následující kroky:

- 01 Regulace reklamy na alkohol:** Zakázat reklamu na alkohol v digitálních a OOH médiích, omezit ji v televizi a rozhlasu (od 22 h) a na sportovních a kulturních akcích.
- 02 Změna konstrukce spotřební daně:** Klíčové kroky zahrnují automatickou valorizaci spotřební daně na alkoholické nápoje (například po vzoru Francie, Španělska a Belgie), zrušení výjimky pro tichá vína a cidery, zvýšení zdanění alkoholu v pivo a změnu výpočtu spotřební daně na pivo dle skutečné koncentrace alkoholu. Zároveň je vhodné zahájit debatu o minimální jednotkové ceně alkoholu jako doplňkovém opatření ke snížení dostupnosti levného alkoholu²⁰.
- 03 Omezení dostupnosti alkoholu:** Regulace prodeje alkoholu, zejména jeho dostupnosti na určitých místech (např. benzínové pumpy, samoobslužné prodejny, veřejné instituce, okolí škol, ad.) a v pozdních nočních hodinách (vede ke snížení trestné činnosti a úrazů pod vlivem alkoholu).
- 04 Důslednější vymáhání práva:** Alkohol představuje největší nebezpečí pro děti a mladistvé. Navzdory zákazům dochází velmi často k porušování zákona ze strany prodejců alkoholických nápojů, proto je vhodné důsledněji plnění zákona vymáhat.
- 05 Vzdělávací kampaně:** Realizovat informační kampaně, které upozorní na zdravotní a společenská rizika spojená s konzumací alkoholu, s cílem ukázat, že nepít přináší celou řadu výhod, a tím přispět ke změně postoje společnosti k alkoholu.

My, níže uvedené organizace, vyzýváme k akci. Jsme připraveni spolupracovat a pomoci k prosazení politik, které zlepší zdraví našich občanů a zajistí dlouhodobou prosperitu naší společnosti.

Iniciátoři (abecedně dle organizace)

Ministr zdraví

MUDr. Tomáš Šebek
zakladatel

Ing. et Bc. Kateřina Hellebrandová
ředitelka

Think tank Racionální politiky závislostí

Mgr. Jindřich Vobořil, Pg.Dip.
zakladatel

MgA. Petr Pleva
člen správní rady

WHO

Dr. Zsófia Pusztai
vedoucí kanceláře WHO ČR

Signatáři (abecedně dle organizace)

Advance Healthcare Management Institute

MUDr. Pavel Hroboň, M.S.
zakladatel a partner

Aktivní Česko

Mgr. Jana Havrdová, MPA
předsedkyně správní rady

Aperio

Ing. Jana Pěchová
ředitelka

Asociace klinických psychologů

Mgr. Hana Jahnová
prezidentka

Asociace poskytovatelů adiktologických služeb

Mgr. et Mgr. Helena Gherasim
předsedkyně rady

Asociace školní psychologie

PhDr. Jana Zapletalová
předsedkyně

Česká asociace adiktologů

Mgr. et Mgr. Martin Svoboda
člen výkonného výboru

Česká asociace pro psychoterapii

PhDr. Jiří Drahoša
předseda

Česká komora fitness

Mgr. Jana Havrdová, MPA
prezidentka

Česká lékařská komora

MUDr. Milan Kubek
prezident

Česká lékárnická komora

Česká lékárnická komora

Mgr. Aleš Krebs, Ph.D.
prezident

Česká neonatologická společnost ČLS JEP

MUDr. Jan Malý, Ph.D.
předseda

Česká obec sokolská

Mgr. Martin Chlumský, DiS.
starosta

Česká rada dětí a mládeže

Ing. Aleš Sedláček
předseda

Česká ženská lobby

MgA. Bc. Eva Lukešová
předsedkyně

#ČESKObudoucnosti

Česko budoucnosti

Ing. Michal Novák, CIPD, DiS.
zakladatel

Czech Women in Sport

JUDr. Markéta Vochoska Haindlová, LL.M.
zakladatelka a předsedkyně

Fond ohrožených dětí

Hanka Kupková
předsedkyně

HBSC studie

Mgr. Michal Kalman, Ph.D.
řešitel studie

Mgr. Petr Baďura, Ph.D.
řešitel studie

iniciativa pro efektivní zdravotnictví

Iniciativa pro efektivní zdravotnictví

Konsent

Johanna Nejedlová
výkonná ředitelka

Liga otevřených mužů

Mgr. Josef Petr
statutární zástupce

linka bezpečí

Linka bezpečí

Soňa Petrášková
ředitelka

Loono

MUDr. Kateřina Šedová
zakladatelka a výkonná ředitelka

Magdaléna, o.p.s.
Ing. Veronika Šťastná
ředitelka

Mladí lékaři
MUDr. Albert Štěrba, MBA
předseda

Mladí lékárníci
PharmDr. Milan Rydrych
předseda

Mladí praktici
MUDr. Vojtěch Mucha
předseda

Movendi International
Mgr. Kristína Šperková
prezidentka

Národní asociace pacientských organizací
Ing. Mgr. Robert Hejzák, M.A.
předseda

Národní institut SYRI
Ing. Pavla Wágnerová
provozní ředitelka

Národní síť zdravých měst
Ing. Petr Švec
ředitel

Národní sportovní agentura
Mgr. Ondřej Šebek
předseda

Národní ústav duševního zdraví
PhDr. Petr Winkler, Ph.D.
ředitel

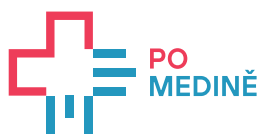
Národní ústav pro výzkum rakoviny
Prof. MUDr. Aleksi Šedo, DrSc.
ředitel

Nevypušť duši
Marie Hájek Salomonová, MSc
zakladatelka a předsedkyně
správní rady
Mgr. Barbora Pšeníková
ředitelka

PAQ Research
Daniel Prokop, Ph.D.
zakladatel

Po Medině
MUDr. Martin Palička
zakladatel

SANANIM
PaedDr. Martina Richterová Těmínová
ředitelka

**Sekce mladých lékařů
České lékařské komory**

MUDr. Ing. Monika Hilšerová, Ph.D.
místopředsedkyně

Suchej únor

Mgr. Petr Freimann
manažer kampaně

Society for All

PhDr. Lenka Felcmanová, Ph.D.
předsedkyně a spoluzakladatelka

**Středisko prevence a léčby
drogových závislostí Drop In, o.p.s.
a DROP IN, s.r.o.**

MUDr. Jiří Presl a MUDr. Zdeněk Veselý
ředitelé a jednatele

Unie psychologických asociací

PhDr. Mgr. Michal Walter
předseda

Zastav násilí

Mgr. Josef Petr
statutární zástupce

Použité zdroje

1. CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T. Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2023 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2023]. In: CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky, 2024.
2. HNILICOVÁ, H., DOBIÁŠOVÁ, K. Alkohol z pohledu veřejného zdraví v ČR: fakta a souvislosti. Ústav veřejného zdravotnictví a medicínského práva 1. LF UK. Časopis lékařů českých, 2018; 157: 248-253.
3. Ministr zdraví. Náklady na konzumaci alkoholu v České republice - odhady za rok 2021 [online]. Data o zdraví, 2024 [cit. 26. 3. 2025]. Dostupné z: [LINK](#).
4. Ministerstvo financí ČR. Zpráva o činnosti Finanční správy a Celní správy za rok 2023. Praha: Ministerstvo financí České republiky. Dostupné z: [LINK](#).
5. PAQ Research. Kvalifikovaný odhad s přihlédnutím k vývoji mezd 2021–2025 a predikci vývoje spotřeby na základě trendu 2021–2023
6. Alcohol.org. Health Effects: Drinking and Fighting [online]. Dostupné z: [LINK](#).
7. LEE, M. H., KWON, Y., KIM, S. J., YANG, M. J., & CHO, J. Association of Parental Alcohol Use with Adolescent Mental Health and Problem Behaviors. Behavioral Sciences, 2023; 14(10): 875. Dostupné z: [LINK](#).
8. European Network for Children Affected by Risky Environments (ENCARE). Parental Alcohol Problems: How Parents and Families Can Be Affected [online]. Dostupné z: [LINK](#).
9. LEE, S., OH, Y., & CHO, Y. Relationship Between Alcohol Consumption and Mental Health Issues in Adolescents: A Cross-Sectional Study. Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy, 2021; 16(1): 84. Dostupné z: [LINK](#).
10. American Academy of Pediatrics (AAP). Alcohol Use by Youth [online]. Pediatrics, 2019; 144(1): e20191357. Dostupné z: [LINK](#).
11. Sweden. Regulations on Alcohol Marketing [online]. EUCAM, 2022. Dostupné z: [LINK](#)
12. Wistrand. In brief: prohibited and controlled advertising in Sweden [online]. Lexology, 2023. Dostupné z: [LINK](#).
13. Movendi. Alcohol Policy Development: Three Country Success Stories [online]. 2021. Dostupné z: [LINK](#).
14. Movendi. Understanding Lithuania's Alcohol Policy Success [online]. 2021. Dostupné z: [LINK](#).
15. MIŠČIKIENĖ, L. et al. Review of the Lithuanian Alcohol Control Legislation in 1990-2020. International Journal of Environmental Research and Public Health, 2020; 17(10): 3454. doi: 10.3390/ijerph17103454. PMID: 32429171; PMCID:PMC7277450.
16. Health Research Board. Alcohol availability, affordability, related harm and policy in Ireland [online]. Dostupné z: [LINK](#)
17. BABOR, T. F., CASSWELL, S., GRAHAM, K., HUCKLE, T., LIVINGSTON, M., REHM, J., ROOM, R., ROSSOW, I., SORNPAISARN, B. Alcohol: No Ordinary Commodity—a summary of the third edition. Addiction, 2022; 117(12): 3024-3036. doi: 10.1111/add.16003. PMID: 36321607.
18. Finland. Marketing and Advertising [online]. Nordic Alcohol and Drug Policy Network, 2023. Dostupné z: [LINK](#).
19. KAUPPILA, E. First Results of Regulating Alcohol Marketing on Social Media in Finland [online]. Institute of Alcohol Studies, 2019. Dostupné z: [LINK](#).
20. PAQ Research, 2023. Jak na zdanění alkoholu: Komparativní analýza a doporučení reforem. Online. Dostupné z: [LINK](#).